

МЕТОД НАВЧАЛЬНИХ СТАНЦІЙ ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті йдеться про використання інтерактивних методів навчання німецької мови з метою підвищення ефективності навчального процесу та мотивації студентів до вивчення мови. Доведено, що метод навчальних станцій дозволяє створити творчу атмосферу на занятті, сприяє формуванню та вдосконаленню мовних навичок та мовленнєвих вмінь. При використанні даного методу студенти вчать планувати свій час, отримують навички самоконтролю, аналізу власного навчального успіху, планування та проведення етапів роботи.

Ключові слова: інтерактивне навчання, майбутні учителі, мотивація студентів.

Актуальність теми дослідження. Проблема удосконалення форм і методів викладання німецької мови, їх постійного оновлення, пристосування до нових умов життя є однією з актуальних для вищої освіти. Викладача німецької мови ВНЗ не може не цікавити проблема пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення мови, закріплення їхньої позитивної мотивації до навчання.

Однією із можливостей вирішення цієї проблеми є використання інтерактивних методів у навчанні. Вони надають можливість викладачам впровадити нові методи роботи, підвищити ефективність навчального процесу і рівень знань студентів, зробити традиційні заняття більш цікавими. На відміну від звичайних занять, уроки з використанням інтерактивних технологій найбільш повно враховують інтереси, нахили та здібності кожного студента.

Аналіз останніх досліджень. Розробкою елементів інтерактивного навчання займалися ще вчителі-новатори 70-80 років ХХ століття Ш. О. Амонашвілі, В. Ф. Шаталов, С. М. Лисенкова. Пізніше інтерактивні методи навчання та їх використання у навчально-виховному процесі знайшли відображення у роботах таких дослідників, як К. О. Баханов [1], О. В. Біда, Г. П. Волошина, В. В. Гузєєв, Н. Г. Каліцька, М. В. Картель, Г. І. Коберник, П. І. Матвієнко [2], О. М. Пехота, Л. В. Пироженко [3], О. М. Пометун [3], Л. М. Ронко, В. А. Сластьонін, О. Б. Тарнопільський, І. В. Шевчук та ін. Питання використання методу навчальних станцій висвітлені, передусім, у працях німецьких методистів: Р. Бауер (R. Bauer) [4], В. Кленк (W. Klenck) [5], Г. Фауст-Зіль (G. Faust-Siel) [6], І. Хегеле (I. Hegele) [7] та ін.

Однак, незважаючи на значний інтерес дослідників та викладачів до методів інтерактивного навчання, вони (методи) не завжди використовуються в навчальному процесі, або їх використання носить епізодичний характер, що пояснюється, з одного боку, невеликою кількістю аудиторних годин, відведених на вивчення німецької мови, а з іншого, недостатньою поінформованістю викладачів про ті чи інші навчальні технології. Отже, **метою даної статті** є розгляд та детальний аналіз педагогічних умов використання методу навчальних станцій як одного з ефективних методів інтерактивного навчання студентів вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивне навчання можна визначити як взаємодію учасників навчального процесу за допомогою викладача, що володіє методами, спрямованими на оволодіння цими знаннями [8: 10]. Провідними ознаками та інструментами інтерактивної педагогічної взаємодії є: діалог, міжсуб'єктні відносини, свобода вибору, створення ситуації успіху, позитивність і оптимістичність оцінювання, рефлексія та інше. Інтерактивні методи навчання покликані сприяти переосмисленню відносин вчитель – учень. З огляду на це головною метою методичних інновацій є створення таких умов навчання, при яких учень відчуває свою успішність, інтелектуальну самостійність, що робить процес навчання продуктивним.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх його учасників. Це взаємонавчання, де і студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Інтерактивне навчання сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва і взаємодії. Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою [3: 7]. Під час інтерактивного навчання студенти вчать бути більш демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати адекватні рішення.

Саме інтерактивні технології на сучасному етапі розвитку суспільства сприяють формуванню соціально успішної особистості. Використання інтерактивних методів навчання в малих групах сприяє розвитку таких особистісних якостей, як уміння працювати в команді, відстоювати свою точку зору, йти на компроміси і т. д.

Саме під час виконання інтерактивних вправ в учнів формуються вміння і навички, які являються кінцевим продуктом навчання. Як доводить досвід, просте прослуховування інформації, підготовленої вчителем, їх не сформує. Лише через практичну діяльність можна досягти реального засвоєння.

Сучасна педагогіка має велике розмаїття інтерактивних форм навчання іноземної мови, серед яких можна виділити наступні: ділові та рольові ігри; дискусія, диспут; дебати; кейс-метод; метод проєктів; мозковий штурм; портфоліо; метод роботи в малих групах; круглі столи; телеконференції; проведення форумів; комп'ютерні симуляції; презентації на основі сучасних мультимедійних засобів та ін.

Прикладом інтерактивного навчання є метод навчальних станцій – технологія, при якій студенти виконують роботу над навчальним матеріалом, що упорядкований у вигляді станцій. Ця форма інтерактивного навчання бере свій початок у 1952 році, коли англійці Морган (Morgan) та Адамсон (Adamson) вперше використали її на уроках фізкультури. Поняття навчальних станцій було введено в методику навчання іноземних мов Г. Фауст-Зіль (G. Faust-Siel) у 1989 році.

При проведенні занять за даним методом розрізняють три етапи:

- 1) планування;
- 2) реалізація;
- 3) рефлексія [6].

На етапі планування викладач обирає тему, визначає цілі заняття та станції, кількість яких залежить, звичайно, від складності та обсягу завдань. Під станцією розуміють певне місце в кабінеті (частіше за все це окремий стіл), на якому стоїть табличка з номером або назвою станції. Найбільш оптимальним є такий варіант, коли студенти мають можливість переходити від станції до станції й виконувати завдання безпосередньо на самій станції. Тобто для кожної станції необхідно передбачити певну кількість місць і забезпечити студентів необхідними матеріалами.

Реалізація принципу поєднання індивідуальної і колективної роботи передбачає два можливих варіанти проведення заняття. Перший варіант – розподіл студентів на мікрогрупи, кожна з яких отримує маршрутний лист (Laufzettel) з переліком станцій і завдань, на виконання яких відводиться певний час. Для роботи в групах можуть поєднуватись студенти з різним рівнем мовної підготовки, робота організується таким чином, що кожен член групи вносить свій вклад у вирішення проблеми і результат роботи залежить від кожного, а не тільки від лідера групи. При другому варіанті кожен студент отримує свій маршрутний лист і самостійно обирає станцію, темп роботи і партнерів по спільній діяльності, якщо вони необхідні для виконання завдання. Студенти самостійно визначають, коли вони працюють самостійно, а коли в групах чи парах. Використання другого варіанту нам здається доцільним, коли розміри аудиторії не дозволяють розставити столи так, як хотілося б, і викладач може обмежитись двома-трьома столами, на яких розміщуються станції із завданнями, а кожен студент підходить до певної станції, бере завдання і виконує його, повернувшись на своє робоче місце.

Важливим моментом на етапі планування є розробка маршрутного листа, в якій студенти вписують свої відповіді, виконують творчі завдання або занотовують свої міркування з приводу виконання того чи іншого завдання. В цей маршрутний лист виставляються також бали за виконані завдання, які перевіряються способом самоконтролю або взаємоконтролю за допомогою ключів, розроблених викладачем. Завдання для станцій можуть бути найрізноманітнішими, наприклад, заповнити пропуски в реченнях, розв'язати кросворд, намалювати, про що йдеться в тексті, написати історію із запропонованими словами тощо.

На етапі реалізації студенти виконують запропоновані завдання, переходячи від станції до станції і заповнюючи свій маршрутний лист у групі або індивідуально, в залежності від обраного режиму роботи. Викладач повідомляє студентам час, який відведено на опрацювання станцій загалом, і студенти повинні розпланувати його таким чином, щоб пройти всі необхідні станції. Тому не зайвим буде повісити чи поставити в аудиторії годинник, який можуть бачити усі студенти. Варто зауважити, що при плануванні роботи необхідно визначити обов'язкові станції, які мають пройти всі учасники, і факультативні, або визначити певну кількість станцій, які мають бути опрацьовані, наприклад п'ять із семи.

Додатково організується станція релаксації, завдання якої студент може виконати без особливих зусиль, а отриманий результат підвищить мотивацію до виконання інших завдань і змусить повірити у власні сили. Станція релаксації може взагалі не містити завдання, за виконання якого студент отримує бали. За виконання завдання студент може отримати маленьку винагороду, наприклад, розгадавши закодоване слово, яке означає назву призу, він отримує його.

Етап реалізації може тривати частину заняття або ціле заняття, в залежності від цього наступний етап рефлексії проводиться або безпосередньо наприкінці заняття, або вже на наступному занятті.

Рефлексивний етап передбачає самоконтроль (взаємоконтроль) та самооцінювання. Роль викладача зводиться, по-перше, до того, щоб проаналізувати типові помилки студентів і провести корекційну роботу, та, по-друге, організувати обговорення процесу виконання завдань. Студентів варто спонукати до роздумів над тим, яку мету мала вправа, які способи та прийоми вони використовували для досягнення мети, це сприятиме розвитку методичної компетентності студентів-майбутніх учителів.

Процес обговорення можливих шляхів виконання вправи і досягнення певного результату, зштовхування різних бачень однієї і тієї ж проблеми стає основою і каталізатором рефлексії.

Успішність методу роботи по станціях залежить на думку Г. Каммермайер (G. Kammermeier) та Б. Шлирт (B. Schliert) від наступних факторів:

- 1) відповідності завдань темі заняття;
- 2) чіткості та зрозумілості формулювання завдань до вправ;
- 3) можливостей для самоконтролю;
- 4) мотивації студентів;
- 5) індивідуальної підтримки кожного студента в процесі роботи над завданнями;
- 6) наявності чіткої структури заняття;
- 7) відповідності завдань індивідуальним особливостям учнів та можливостей диференціації [10: 137].

Як будь-який метод навчання, навчання по станціях має свої недоліки та переваги [10], які систематизовано у таблиці 1.

Таблиця 1.

Переваги та недоліки методу навчальних станцій

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> • метод орієнтований на різні типи учнів; • можуть бути враховані відмінності між учнями щодо темпу навчання та рівня успішності; • використовуються різноманітні засоби інформації та матеріали; • сприяє розвитку самостійності учнів; • не існує просторових обмежень, групи можуть працювати в різних приміщеннях; • використовуються різні форми організації роботи (індивідуальна, парна, групова); • змінюється роль вчителя, він виступає модератором, менеджером, консультантом, внаслідок чого змінюється тип відносин між учителем і учнем. 	<ul style="list-style-type: none"> • не всі теми можуть бути опрацьовані за цим методом; • постійне спостереження за навчальним процесом з боку викладача суперечить прагненню учнів до керування власною діяльністю; • необхідність проведення ґрунтовної методичної рефлексії; • недостатня кількість емпіричних даних щодо результатів навчання з використанням даного методу; • загроза, що самостійність може бути використана учнями недостатньо ефективно.

Як бачимо, метод навчальних станцій поєднує в собі діяльнісне, самостійне та диференційоване навчання певного матеріалу. Він дозволяє здійснити внутрішню диференціацію, основу якої складає суб'єктивність усіх навчальних процесів, і спирається на неповторність кожного суб'єкту навчальної діяльності, але одночасно створює умови для реалізації індивідуального навчання через групове, що неодмінно підвищує якість навчання [11].

Далі наведемо приклад заняття з німецької мови з використанням методу навчальних станцій за темою "Література". Для заняття тривалістю 80 хв. заплановано п'ять станцій, три з яких студенти мають пройти обов'язково:

- a) eine Widmung verfassen;
- b) Buchtitel erfinden und den Klappentext schreiben;
- c) Lyrik nach Vorlagen dichten;
- d) Texte schreiben und gestalten;
- e) Schemagedichte verfassen.

Завдання: Es gibt fünf Stationen. Jeder sollte mindestens drei Stationen bearbeitet haben, in Einzel-, Partner- oder Gruppenarbeit. Präsentiert sowohl Eure Texte als auch Eure didaktischen Ideen.

Zeit für die Stationen: 80 Minuten. An den Stationen macht außerdem folgende Aufgaben zur Reflexion:

1. Selbsterfahrung: "Löst" die Aufgabe.
2. Welche (Lern-)Ziele lassen sich damit verfolgen?

Laufzettel

Station	Meine Meinung zur Station	(Lern)Ziele	erledigt	Punkte
A	eine Widmung verfassen			
B	Buchtitel erfinden und den Klappentext schreiben			
C	Lyrik nach Vorlagen dichten			
D	Texte schreiben und gestalten			
E	Schemagedichte verfassen			

Завдання до станцій:

a) Schreibt für eines der Bücher oder für Euer Lieblingsbuch eine Widmung.

b) Erfindet einen Buchtitel für ein Buch, das Ihr gerne lesen würdet.

Schreibt dazu einen Klappentext, der Lust darauf macht.

c) Sucht Euch ein Gedicht aus und schreibt es um: ein anderes Thema, eine andere Form, ...

d) Schreibt einen kleinen Text zu einem der folgenden Themen und gestaltet ihn: Natur, Kindheit, Musik, Einsamkeit.

e) Verfasst ein Gedicht nach dem Schema / in der Art einer der Vorlagen.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Викладач вищої школи має постійно удосконалювати свою методичну компетентність, цікавитися новітніми освітніми технологіями, впроваджувати інтерактивні методи навчання у власну практику викладання. Метод навчальних станцій дозволяє створити творчу атмосферу на занятті, сприяє формуванню та вдосконаленню мовних навичок та мовленнєвих вмінь, підвищує мотивацію до вивчення німецької мови. При використанні даного методу студенти вчаться планувати свій час, отримують навички самооцінки, аналізу власного навчального успіху, планування та проведення етапів роботи. Робота по станціях дозволяє здійснювати диференціацію навчання згідно інтересів студентів та за ступенем складності завдання. Само тому вважаємо перспективним детальне дослідження інших інтерактивних методів, таких як метод проектів та використання веб-ресурсів для навчання німецької мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі : [монографія] / К. О. Баханов. – Запоріжжя : Просвіта, 2000. – 160 с.
2. Матвієнко П. І. Орієнтир на освітні технології / П. І. Матвієнко // Педагогічні технології : Досвід. Практика. Довідник. – Полтава : ПОІПОППО, 1999. – 12 с.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посібн.] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Bauer R. Lernen an Stationen. Neue Möglichkeiten schülerbezogenen und handlungsorientierten Lernens / R. Bauer // Pädagogik. – 1998. – № 7/8. – S. 25–27.
5. Klenck W. "Dann stationiert man schön!" – Neun Fragen mit Anmerkungen Lerntheke / W. Klenck // Lernwelten. – 2001. – № 1. – S. 3–7.
6. Faust-Siel G. Lernen an Stationen / G. Faust-Siel // Grundschule. – 1989. – № 3. – S. 22–25.
7. Hegele I. Stationenarbeit – ein Weg zum offenen Unterricht / I. Hegele // Praxis Schule 5–10. – 1998. – № 5. – 69 S.
8. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. – Минск : Белорусский верасень, 2005. – 220 с.
9. Kammermeyer G. Wovon hängt erfolgreiches Lernen an Stationen ab? / G. Kammermeyer, B. Schliert // Unterrichten / Erziehen. – 1999. – №3. – S. 137–139.
10. Stationenlernen [Електронний ресурс] // Schulpraktische Seminare Musik. – Режим доступу : [http://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/9753.html?tx_solr\[q\]=lernen+an+stationen&id=9753&L=0](http://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/9753.html?tx_solr[q]=lernen+an+stationen&id=9753&L=0).
11. Paradies L. Differenzierung im Unterricht / L. Paradies, H. J. Linser. – Berlin : Cornelsen Scriptor, 2001. – 248 S.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Bakhanov K. O. Innovatsiyni systemi, tehnologiyi ta modeli navchannya istoriyi v shkoli [Innovative Systems, Technologies and Models of History Teaching at School] : [monografiya] / K. O. Bakhanov. – Zaporizhzhya : Prosvita, 2000. – 160 s.
2. Matviyenko P. I. Oriyentyr na osvıtni tekhnologiyi [Direction on the Educational Technologies] / P. I. Matviyenko // Pedagogichni tekhnologiyi : Dosvid. Praktyka. Dovidnyk [Pedagogical Technologies : Experience. Practice. Guide]. – Poltava : POIPOPPO, 1999. – 12 s.
3. Pometun O. . Suchasnyy urok. Interaktyvni tekhnologiyi navchannya [A Modern Lesson. Interaktive Learning Technologies] : [nauk.-metod. posib.] / O. I. Pometun, L. V. Pirozhenko. – K. : Vydavnytstvo A.S.K., 2004. – 192 s.
4. Bauer R. Lernen an Stationen. Neue Möglichkeiten schülerbezogenen und handlungsorientierten Lernens / R. Bauer // Pädagogik. – 1998. – № 7 / 8. – S. 25–27.
5. Klenck W. "Dann stationiert man schön!" – Neun Fragen mit Anmerkungen Lerntheke / W. Klenck // Lernwelten. – 2001. – № 1. – S. 3–7.
6. Faust-Siel G. Lernen an Stationen / G. Faust-Siel // Grundschule. – 1989. – №3. – S. 22–25.
7. Hegele I. Stationenarbeit – ein Weg zum offenen Unterricht / I. Hegele // Praxis Schule 5–10. – 1998. – № 5. – S. 69–71.
8. Kashlew S. S. Tekhnologiya interaktyvnogo obucheniya [A Technology of Interactive Learning] / S. S. Kashlew. – Minsk : Belorusskiy verasen, 2005. – 220 s.
9. Kammermeyer G. Wovon hängt erfolgreiches Lernen an Stationen ab? / G. Kammermeyer, B. Schliert // Unterrichten / Erziehen. – 1999. – № 3. – S. 137–139.
10. Stationenlernen [Elektronnyy resurs] // Schulpraktische Seminare Musik. – Rezhym dostupu : [http://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/9753.html?tx_solr\[q\]=lernen+an+stationen&id=9753&L=0](http://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/9753.html?tx_solr[q]=lernen+an+stationen&id=9753&L=0).
11. Paradies L. Differenzierung im Unterricht / L. Paradies, H. J. Linser. – Berlin : Cornelsen Scriptor, 2001. – 248 S.

Матеріал надійшов до редакції 03.12. 2013 р.

Кажан Ю. Н. Метод учебных станций как один из эффективных методов интерактивного обучения немецкому языку студентов – будущих учителей.

В статье речь идёт об использовании интерактивных методов обучения немецкому языку с целью повышения эффективности учебного процесса и мотивации студентов к изучению языка. Доказано, что метод учебных станций позволяет создать творческую атмосферу на занятии, способствует формированию и совершенствованию языковых навыков и речевых умений. Используя данный метод в процессе изучения языка, студенты учатся рассчитывать время, получают навыки планирования работы и самоконтроля, анализируют собственные учебные достижения.

Ключевые слова: интерактивное обучение, будущие учителя, мотивация студентов.

Kazhan Yu. M. Learning Stations as One of the Most Effective Interactive Methods of Teaching the Future Teachers German Language.

The article deals with the using of interactive methods of teaching German with a view to increase the effectiveness of the learning process and the motivation of students to study German. Interactive methods of teaching have to promote the rethinking of relations between a teacher and a student, they allow to create the conditions that let a student feel one's successfulness and intellectual independence that makes an educational process productive. The main point of the interactive teaching is in the constant and active interaction in the process of all its participants. The organization of the interactive teaching anticipates the simulation of living situations, the use of role games, the mutual solution of problems on the basis of corresponding situational analysis. The use of the interactive methods of teaching in small groups promotes the development of a whole series of personal qualities: the ability to work in a team, to defend one's point of view, to make a compromise etc. The example of the interactive teaching is the method of learning stations, the technology based on the student's work with the material that is ordered as the stations. During the lessons connected with this method three stages are differentiated: planning, realization, reflexion. It has been proved in the article, that the learning stations method allows to create in the lesson the right atmosphere and promotes the forming and the development of the language skills. Using this method students learn to manage their time and their learning process, analyze their learning progress, they gain the skills of self-control. It lets accomplish the inside differentiation that is based on the subjectivity of all teaching processes. The example of the method of learning stations that has been given in the article vividly demonstrates its benefits

Key words: interactive teaching, future teachers, students' motivation.